

Valtuustoaloite

14.3.2024

Sukupuolten välisten oppimiserojen selvittäminen peruskouluissa Heinolassa

Valtuustoaloitteen tausta

Jo vuonna 2021 Heinolassa yritettiin valtuustoaloitteen avulla saada selville, että mikä on **koulukohtainen oppimisero poikien ja tyttöjen välillä** kahdella eri vuosiasteella (6. ja 9. luokat) heinolalaisissa peruskouluissa.

Taustalla tässä oli se tieto, että Suomessa oppimiserot poikien ja tyttöjen välillä ovat OECD-maiden suurimmat ja se, että tasa-arvolaki edellyttää kouluja kiinnittämään erityistä huomiota oppimiseroihin.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta toteaa:

5§

Tasa-arvon toteuttaminen koulutuksessa, opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa

Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista.

Varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla on samat mahdollisuudet varhaiskasvatukseen ja että varhaiskasvatus tukee tämän lain tarkoituksen toteutumista.

Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa, opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen.

5 a §

Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;

3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, **oppimiseroihin** ja opintasuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Heinolan opetus- ja kulttuuripalvelut antoi taannoiseen valtuustoaloitteeseen vuonna 2021 vastauksen, jossa hienon kuuloisesti kerrottiin linjauksista tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyen. Samalla kävi kuitenkin ilmi, että **tasa-arvolain mukaan Heinolassa ei mitään ilmeisimmistä toimita** ainakaan siinä mielessä, kuin mitä valtuustoaloite nosti esille – sukupuolten välisiin oppimiseroihin ei oltu kiinnitetty huomiota.

Viranhaltijoiden antamassa vastauksessa käytiin sujuvasti läpi tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lakiperustaa ja erilaisia seikkoja, joita on käynyt ilmi poikien ja tyttöjen peruskouluoppimista kartoittavista kansallisista tutkimuksista. Lopuksi listattiin erilaisia ohjelmia, joissa Heinolan perusopetus on ollut mukana ja joiden annetaan ymmärtää luoneen perustaa sille, että sukupuolten välisiä oppimiseroja osattaisiin taklata.

Vastauksesta kävi ilmi, että Heinolassa ei menetellä niin, että tasa-arvosuunnitelmat olisivat koulukohtaisia (kuten tasa-arvolaki edellyttää), vaan ”Heinolassa tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma on tehty kaikkien koulujen yhteiseksi, jota yksittäiset koulut tarvittaessa täsmentävät”.

Liitteenä ollut Heinolan kaupungin esi- ja perusopetuksen ”Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2021-2024” on ansiokas kuvailu siitä, miten tulisi menetellä, jotta tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta pystyttäisiin edistämään. Ongelmana vaikuttaa olevan se, että näin ei varmaankaan menetellä. Esim. tekstin johdannossa:

Koulutuksen järjestäjä vastaa, että oppilaitokset laativat toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman. Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta
- tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi
- arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää, että tasa-arvon edistämistyö on jatkuvaa ja suunnitelmallista.

Huomioita tulee kiinnittää muun muassa opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintasuoritusten arviointiin

Opetus- ja kulttuuripalveluilta saadussa vastauksessa ei millään tavalla ilmennyt, että näin (selvitys tilanteesta, tarvittavat toimenpiteet, arvio toimenpiteiden vaikutuksista) olisi heinolalaisissa kouluissa tosiasiallisesti menetelty.

Vastauksessa ei myöskään tuotu millään tavalla esille, mikä on tämän hetken ja pidemmän ajan seurannan mukainen tilanne poikien ja tyttöjen oppimistuloksissa. Mahtaako tästä olla jotakin dataa (poikien ja tyttöjen lukuaineiden koulukohtaiset keskiarvot) ja minkälaisiin toimiin eri

kouluissa on ryhdytty asioiden mahdolliseksi parantamiseksi? Tällaisista ei annetussa vastauksessa kuultu mitään.

Opetus- ja kulttuuripalveluilta saatu vastaus herätti laajemminkin pohtimaan, millä tolalla mahtaa olla tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät koulukohtaiset käytännön toimet, mutta aivan erityisesti heräsi huoli valtuustoaloitteen temasta, sukupuolten välisistä oppimiserosta, tiedetäänkö niistä oikeastaan yhtään mitään Heinolassa. Jos tiedetään, miksi niistä ei mitään kerrottu tässä yhteydessä.

Marraskuussa 2021 valtuustoaloite käsiteltiin kaupunginvaltuustossa ja asiasta päätettiin äänestämällä viranhaltijoiden esityksen mukaisesti, että oppimistuloseroja poikien ja tyttöjen välillä kyllä selvitetään, mutta että tämä selvitystyö tapahtuu teettämällä se jollakin opiskelijalla (15.11.2021, Asianro 81).

Tätä kaupunginvaltuuston tekemää päätöstä voi toki moittia jo siitä, että siinä laistetaan varsin epämääräisellä tavalla kaupungille lakisääteisesti kuuluvasta selvitysvelvollisuudesta – siirtämällä selvityksen teko jollekin mahdollisesti kohdalle sattuvalla opiskelijalla.

Asiassa on myös sittemmin käynyt niin kuin näin epämääräisten päätösten ja tehtävänantojen kanssa yleensä tapaa käydä – kohdalla ei ole sattunut ketään opiskelijaa, eikä selvitystyötä ei ole tehty kuluneista vuosista huolimatta.

Näin ollen valtuustoaloite Sukupuolten välisten oppimiserojen selvittämiseksi peruskouluissa Heinolassa on aiheellista laittaa nyt uusintakierrokselle, jotta asiaan saadaan tarkoituksenmukaisempi ja lainmukainen uusi päätös.

Sukupuolten välisten oppimiserojen selvittäminen

Tällä valtuustoaloitteella esitetään nyt uudestaan, että Heinolassa tehdään tasa-arvolain edellyttämällä tavalla koulukohtaisesti selvitys 6. ja 9. luokkien poikien ja tyttöjen välisistä oppimiserosta ja että tilanteesta laaditaan yhteen vetävä raportti, joka esitetään katsauksena nykytilanteesta.

Suomessa oppimiserot sukupuolten välillä on edelleen OECD -maiden suurin. Ero millä tahansa Pisan mittarilla arvioituna on Suomessa siten, että pojat ovat tyttöjä jäljessä. Tilanne ei ole muuttunut sitten vuoden 2021 ja edellisen asiasta tehdyn valtuustoaloitteen.

Tärkeän tällaisesta selvityksestä tekee se, että koulupärvääminen luo perustan kaikille myöhemmille elämänvaiheille ja jos on havaittavissa merkittävää eroavuutta poikien ja tyttöjen koulupärväämisen välillä joissakin kouluissa, olisi siihen totta kai hyvä pyrkiä vaikuttamaan ongelmakohtia paikantaen. Tätä heinolalaiset lasten vanhemmat ja isovanhemmat taatusti meiltä edellyttävät, että pidämme huolta siitä, että lapset saavat heinolalaisista kouluista yhtäläisen hyvät lähtökohdat elämänsä taipaleelle olivatpa he sitten poikia tai tyttöjä.

Vaikka oppimiserot Suomessa sukupuolten väillä on valtavan suuri ja vaikka tasa-arvolaki velvoittaa kiinnittämään erityistä huomiota oppimiseroihin, ei tämä oppimiserot ikään kuin sijaitse missään. Nyt esitetään selvitetäväksi, löytyykö oppimiserot heinolalaisista kouluista. Vain sitä kautta, että tullaan tietoiseksi olemassa olevasta tilanteesta, voi tapahtua vastuullista

pysähtymistä asian ääreen ja voidaan ryhtyä miettimään mahdollisesti tarvittavia korjaavia toimenpiteitä, kuten tasa-arvolaki edellyttää.

Aloite on, että **ensivaiheessa** selvitetään, mikä on tilanne Heinolan kaupungin kouluissa sukupuolten välisen oppimiseron suhteen peruskoulun 6. ja 9. luokan oppilailla. (Tässä hyödynnetään olemassa olevaa koulukohtaisesti kerättyä dataa. Hyvän lähtökohdan tarjoaa oppilaiden lukuaineiden keskiarvo kussakin koulussa.)

Samanaikaisesti otetaan kootusti tarkasteluun kaupungin kaikkien koulujen *tasa-arvoraportit* ja se, mitä niistä käy ilmi sukupuolten välisistä oppimiserosta. Samassa yhteydessä otetaan tarkasteluun myös kunkin koulun *tasa-arvosuunnitelmat* ja tarkastellaan, minkälaisia toimenpiteitä niissä esitetään oppimiserojen kaventamiseksi.

Edellä mainituista laaditaan *raportti*, joka esitetään hyvinvointilautakunnalle, kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle katsauksena nykytilanteesta, sekä mahdollisia johtopäätöksiä ja jatkotoimenpiteitä varten.

Heinolassa 14.3.2024

Harri Salonen